

Juryrapport Mr. Gonsalvesprijs 2015

Voor de zesde Mr. Gonsalvesprijs is gezocht naar vernieuwende manieren om radicalisering tegen te gaan en terrorisme in de kiem te smoren.

De jury heeft bij de beoordeling in het bijzonder rekening gehouden met:

- de mate waarin de voorgedragen kandidaat of het voorgedragen project een bijdrage levert aan de verbetering van de kwaliteit en effectiviteit van de rechtshandhaving;
- de mate waarin deze verbetering mogelijk meetbaar is;
- de maatschappelijke relevantie van het voorgedragen project, dan wel van de verdiensten van de voorgedragen persoon of personen.

Uit de ontvangen inzendingen heeft de jury er een tweetal gekozen om te nomineren voor de Gonsalvesprijs 2015. Deze zijn:

- Politie Eenheid Midden-Nederland, district Stad Utrecht, met de zogeheten Bondgenotenaanpak
- Politie Eenheid Den Haag, met een nieuwe aanpak van radicalisering en het tegengaan van uitreizen

Politie Eenheid Midden-Nederland, district Stad Utrecht

Uitgangspunt van de Bondgenotenaanpak is dat radicalisering vooral op lokaal niveau en proactief bestreden moet worden én dat dit start met een betekenisvolle verbinding met én tussen de betrokken etnische en religieuze gemeenschappen.

Het initiatief voor de eerste Bondgenotengroep in de Utrechtse wijk Overvecht werd in 2009 genomen en heeft zich inmiddels over de hele stad Utrecht uitgebreid. Deze methodiek is in de Eenheid Midden-Nederland de standaard geworden voor netwerkontwikkeling. De sleutelfiguren bij de politie zijn: Johan van Renswoude (districtschef), Rachid Habchi (projectleider culturen en leefstijlen) en Paul Bekkers (initiatiefnemer eerste Bondgenotennetwerk in Overvecht).

Bondgenoten zijn actieve, invloedrijke vertegenwoordigers van gemeenschappen, die de sfeer en gevoelens binnen de eigen groep goed kennen en hun achterban kunnen informeren en beïnvloeden. Doorgaans zijn zij in hun eigen gemeenschap al actief als bruggenbouwer. Ze zijn bereid en in staat om overheidsprofessionals te informeren, te adviseren en ook zelf gerichte actie te ondernemen als de situatie daarom vraagt. Deelnemers aan het netwerk zijn onder meer voorzitters van moskeebesturen, imams, wetenschappers, docenten van scholen, (politiek) actieve bewoners en vertegenwoordigers van organisaties en van de gemeente Utrecht.

De nadruk bij de samenwerking ligt op duurzaamheid, gelijkwaardigheid, wederzijds vertrouwen en persoonlijke inzet van de deelnemers aan een vreedzame en veilige samenleving. Uniek is de 'gelaagdheid' in de aanpak: de netwerken lopen van districtschef tot wijkagent en zorgen voor verbinding op alle niveaus, met alle relevante gemeenschappen. Hierdoor hebben de politie en de gemeente samen met hun Bondgenoten invloed op de ontwikkelingen in de buurten. Daar waar segregatie, polarisatie of radicalisering dreigt, wordt dit vaak tijdig onderkend en kan informatie worden gedeeld en actie ondernomen.

Na de aanslagen van januari in Parijs is een van de Bondgenoten, Radj Ramcharan, met een grote groep vrijwilligers wekenlang de stad ingegaan om met burgers te praten. Ook zijn er afspraken gemaakt hoe gezamenlijk kan worden opgetreden tegen zogeheten 'haatpredikers'.

Politie Eenheid Den Haag

De Politie Eenheid Den Haag bedacht een nieuwe manier om radicalisering aan te pakken en uitreizen te voorkomen. Directe aanleiding waren ronselpraktijken voor de gewapende strijd in Syrië en Irak, begin 2013. Ook hier speelden drie politiemensen een sleutelrol: Annemieke Brons, Niels Lestrade en Youssef Ait Daoud. Er was toen nog weinig bekend over radicalisering en het uitreizen voor de gewapende strijd. Vanaf het begin was duidelijk dat het om een complex probleem ging.

Er werd daarom gekozen voor een allesomvattende aanpak: de belangrijkste deskundigen werden vanuit de verschillende disciplines in één team samengebracht. En men zocht vanaf het begin structurele samenwerking met externe partners als de NCTV, AIVD, betrokken gemeenten, scholen, subsidie- en zorginstellingen. De verbrokkelde kennis en informatie kon op die manier worden samengebracht en strategieën op elkaar afgestemd. Dat maakt tot op de dag van vandaag preventieve en repressieve acties mogelijk. Bestuursrechtelijke en sociale interventies werden centraal gesteld met het strafrecht als uiterste middel.

Het Veiligheidshuis van de gemeenten werd coördinator van het zogenaamde casusoverleg. Het strafrechtelijk onderzoeksteam werd samengesteld uit collega's van verschillende disciplines en zo werd opsporing ingebed in een compleet nieuwe, integrale aanpak van contraterrorisme, extremisme en radicalisering. Het doel van de nieuwe aanpak was niet alleen het voorkomen van uitreizen, maar ook het tegengaan van radicalisering.

De nieuwe aanpak is inmiddels verankerd in de politie-eenheid en heeft in samenwerking met alle partners al tot veel successen geleid. Zorg- en begeleidingstrajecten zijn gestart zodat radicaliserende jongeren nu zo vroeg mogelijk een aanpak op maat krijgen. Enkele jongeren zijn op weg naar oorlogsgebied tegengehouden. Door alle interventies is het vertrouwen van ouders en andere burgers in de politie aantoonbaar vergroot.

Beide genomineerde projecten zijn in de ogen van de jury goede voorbeelden van vernieuwende manieren om radicalisering effectief tegen te gaan. Vooral omdat beide zich concentreren op de basis van de samenleving. Toch stak er één genomineerde volgens de jury bovenuit: de Politie Eenheid Den Haag.

Meer dan bij de Bondgenotenaanpak in Utrecht, is de benadering in Den Haag er direct op gericht om radicalisering en uitreizen te voorkomen. Bijzonder aan de Haagse aanpak is dat deze allesomvattend is en multidisciplinair. Dat is in dit geval ook noodzakelijk. Op de achtergrond speelt een groot maatschappelijk probleem. Dat is alleen op te lossen door intensieve samenwerking met alle maatschappelijke partners. Niet de opsporing, maar de informatievoorziening werd centraal gesteld. Daardoor was het mogelijk om meer te doen: op tijd paspoorten in te trekken, banktegoeden te bevriezen, hulp te bieden aan gezinnen.

Wat de jury zeer aanspreekt, is het feit dat niet de telefoontap, maar de wijkagent een centrale rol speelt in de informatievoorziening. De wijkagent is immers ook de persoon die door bezorgde ouders wordt aangesproken en veel jongeren kent.

Een andere vernieuwing was het gebruik van sociale media, die een schat aan informatie opleveren. Een groot deel van de communicatie tussen radicaliserende jongeren vindt per slot van rekening plaats op sociale media.

De jury beseft terdege dat zo'n nieuwe, onconventionele aanpak valt of staat met de mensen die hem in praktijk moeten brengen. In Den Haag is een groep mensen met lef en durf bijeengebracht. 'Constructieve anarchisten' zo u wilt. Mensen die nieuwe wegen durven te bewandelen om een nieuw probleem te lijf te gaan. En daarmee sluit de aanpak van de Politie Eenheid Den Haag het beste aan bij de doelstellingen van deze prijs. Het pionierswerk dat in Den Haag is verricht, is inmiddels overgenomen in de landelijke veiligheidsketen.

Met genoegen maakt de jury bekend dat Politie Eenheid Den Haag de winnaar is van de Mr. Gonsalvesprijs 2015.

Den Haag, 9 november 2015

De jury:

Mr A.W.H. Docters van Leeuwen, voorzitter

Mevr. N. Bogers

Mr F.W.H. van den Emster

Mr. S. Harchaoui

Drs. B.J.A.M. Welten

Dhr. A. Marcouch